

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejankor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarining transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини ҳудудий ташкил этиш ва иқтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

**HUDUDLARDA AYOLLAR VA YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA
INSTITUTIONAL QO‘LLAB-QUVVATLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH**

**УЛУЧШЕНИЕ СИСТЕМЫ ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОЙ ПОДДЕРЖКИ РАЗВИТИЯ
ЖЕНСКОГО И МОЛОДЕЖНОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В РЕГИОНАХ**

**IMPROVING THE INSTITUTIONAL SUPPORT SYSTEM FOR DEVELOPING
WOMEN'S AND YOUTH ENTREPRENEURSHIP IN THE REGIONS**

Yusupova Mirojxon

Andijon davlat universiteti dotsenti, iqtisodiyot fanlari nomzodi.

Annotatsiya

O‘zbekiston Respublikasida ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan davlat siyosatining institutsional asoslari, ularning samaradorligi hamda hududiy darajadagi ijtimoiy-iqtisodiy natijalari tahlil qilinadi. Mamlakatda so‘nggi yillarda yoshlar va ayollarni iqtisodiy faollikka jalb etish, ularning tadbirkorlik tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha qator me‘yoriy-huquqiy hujjatlar qabul qilindi.

Kalit so‘zlar: ayollar tadbirkorligi, yoshlar tadbirkorligi, institutsional qo‘llab-quvvatlash, mintaqaviy rivojlanish, davlat dasturlari, bandlik, gender tenglik, iqtisodiy faollik.

В статье анализируются институциональные рамки государственной политики, реализуемой в Республике Узбекистан по развитию женского и молодежного предпринимательства, ее эффективность и социально-экономические результаты на региональном уровне. В последние годы в стране принят ряд нормативно-правовых документов, направленных на привлечение молодежи и женщин к экономической деятельности и поддержку их предпринимательских инициатив.

Ключевые слова: женское предпринимательство, молодежное предпринимательство, институциональная поддержка, региональное развитие, государственные программы, занятость, гендерное равенство, экономическая активность.

The institutional framework of the state policy implemented in the Republic of Uzbekistan to develop women's and youth entrepreneurship, their effectiveness, and socio-economic results at the regional level are analyzed. In recent years, the country has adopted a number of regulatory and legal documents to attract young people and women to economic activity and support their entrepreneurial initiatives.

Key words: women's entrepreneurship, youth entrepreneurship, institutional support, regional development, government programs, employment, gender equality, economic activity.

Bugungi kunda jahon mamlakatlarida iqtisodiy rivojlanishning barqarorligini ta‘minlash, ijtimoiy tenglikni kuchaytirish va bandlik darajasini oshirishda ayollar hamda yoshlar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash masalasi alohida dolzarblik kasb etmoqda. Rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko‘rsatadiki, jamiyatning ushbu ikki qatlamining iqtisodiy faolligi oshgan sari milliy ishlab chiqarish hajmi, innovatsion salohiyat va ijtimoiy barqarorlik darajasi sezilarli oshadi.

O‘zbekiston Respublikasida ham oxirgi yillarda tadbirkorlikni, xususan, yoshlar va ayollar tashabbuslarini har tomonlama rag‘batlantirishga qaratilgan keng ko‘lamli institutsional islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu islohotlar mamlakat iqtisodiy strategiyasining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilangan bo‘lib, ular hududiy iqtisodiyotning faollashuvi va ijtimoiy barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qilmoqda.

Shu nuqtai nazardan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 13-avgustdagi PF-6275-sonli Farmoni “Ayollar va yoshlarni tadbirkorlik faoliyatiga keng jalb etish hamda ularni tizimli qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi hujjat alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu Farmon asosida respublikaning barcha hududlarida ayollar va yoshlar uchun tadbirkorlikni o‘rgatish markazlari, o‘quv kurslari, grant va kredit dasturlari yo‘lga qo‘yildi.

Bundan tashqari, 2022-yil 7-martdagi PQ-140-sonli Qaror bilan “Ayollar bandligini oshirish va ularning tadbirkorlik tashabbuslarini moliyaviy qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari” belgilab berildi. Qaror asosida tijorat banklari huzurida ayollar va yoshlar loyihalarini moliyalashtirishga mo‘ljallangan maxsus imtiyozli kredit liniyalari tashkil etildi. Shuningdek, 2023-yil 17-iyuldagi PQ-266-sonli Qaror “Ayollar tadbirkorligini rivojlantirishni qo‘llab-quvvatlash chora-tadbirlari to‘g‘risida” hujjatida ayollarni iqtisodiyotning turli tarmoqlariga jalb qilish, ularning biznes yuritish ko‘nikmalarini shakllantirish va innovatsion loyihalarda ishtirokini rag‘batlantirish mexanizmlari belgilab berildi.

Davlat siyosatining amaliy ifodasi sifatida “Yoshlar – kelajagimiz”, “Har bir oila – tadbirkor”, “Ayollar daftari” kabi dasturlar hayotga tatbiq etildi. Ushbu tashabbuslar orqali minglab oilalar o‘z tadbirkorlik faoliyatini yo‘lga qo‘yish imkoniga ega bo‘ldi, shu orqali hududlarda yangi ish o‘rinlari yaratilib, bandlik darajasi oshdi.

Biroq, mavjud yutuqlarga qaramay, ayrim hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional va tashkiliy cheklovlar, moliyaviy resurslardan foydalanishdagi byurokratik to‘siqlar, hamda axborot va malaka yetishmovchiligi kabi muammolar saqlanib qolmoqda. Shu sababli, bu tizimni yanada takomillashtirish, xususan, mahalliy darajada samarali boshqaruv, monitoring va nazorat mexanizmlarini kuchaytirish zarur.

Mazkur maqola aynan shu muammolarni tahlil qilish, mavjud tizimni ilmiy asosda baholash va uni yanada takomillashtirishga qaratilgan takliflarni ishlab chiqishga bag‘ishlanadi. Tadqiqot natijalari hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligi uchun qulay muhit yaratish, ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash hamda iqtisodiyotda gender tenglikni ta‘minlash yo‘lida muhim nazariy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

O‘zbekistonda so‘nggi yillarda ayollar va yoshlarning tadbirkorlik faoliyatidagi ulushi ortib bormoqda. 2023-yilda respublikada jami 5,2 mln ta tadbirkorlik subyektlari faoliyat yuritgan bo‘lib, ulardan 2,1 mln tasi – xotin-qizlar rahbarligidagi tadbirkorlik subyektlari edi(1). Bu ko‘rsatkich 2020-yilga nisbatan qariyb yetti barobar o‘shishni bildiradi. Ayol tadbirkorlar iqtisodiyotning xususan qishloq xo‘jaligi va savdo sohaslarida faol, ular respublikadagi barcha band bo‘lgan ayollarning ~35 foizini tashkil etadi. Yoshlar o‘rtasida tadbirkorlikka qiziqish ham kuchli; milliy tadqiqotlar 55% yoshlardan tadbirkorlik faoliyatini xohlashini ko‘rsatadi. Andijon viloyatida ham ayollar va yoshlarni qo‘llab-quvvatlashga doir chora-tadbirlar faol davom etmoqda.

Tahlil va natija. Andijon viloyatida ayollar va yoshlar tadbirkorligi: statistik holat. Andijon viloyati ijtimoiy-iqtisodiy ko‘rsatkichlari so‘nggi yillarda sezilarli yaxshilandi. 2024-2025-yillar kesimida viloyatda qishloq xo‘jaligi mahsulotlari 104,0%, xizmatlar 113,7% darajada o‘sgan (2024-yilning mos davriga nisbatan). Toshkent bilan birgalik, Andijon innovatsiya va IT sohasida ham jadal rivojlanmoqda. Rasmiy statistika ma‘lumotlariga ko‘ra, shahar kesimida 2025-yil 1-yanvar holatida xotin-qizlar rahbarligidagi kichik korxona va mikrofirmalar soni 345 tani tashkil etib, ulardan asosiy qismi xizmatlar (198 ta) va savdo (100 ta) sohasida faoliyat yuritgan. Ushbu ayol rahbarlar boshqaruvidagi subyektlarning mahsulotlar savdosi hajmi 386,6 mlrd so‘mga yetib, viloyat kichik biznesidagi ulushi 31,6% ga teng bo‘lgan. 2023–2024 yillarda yoshlarga doir dasturlar ham kengaytirildi: Yoshlar texnoparki faoliyatini kengaytirish natijasida 307 nafar iste‘dodli yosh bepul dasturlash, grafik dizayn, robototexnika kabi zamonaviy kasblar bo‘yicha kurslarni tamomlab, o‘z startaplarini ishga tushirish imkoniyatiga ega bo‘ldi (bepul ta‘lim qiymati 552,6 mln so‘m). Ayni paytda “Oilaviy tadbirkorlik” dasturi doirasida ajratilayotgan kreditlarning kamida 40% i yoshlar tadbirkorligiga yo‘naltirilishi belgilangan.

Tarmoqlar kesimida chora-tadbirlar va natijalar

• Qishloq xo‘jaligi: Andijon agrar viloyat bo‘lgani uchun ayollar va yoshlar fermerlikka jalb qilinmoqda. Masalan, davlat oilaviy tadbirkorlik dasturi doirasida 2020–2024-yillarda ayollar

tomonidan ilgari surilgan loyiha soni 4,615 tadan 188,000 taga oshgan, bu bo'yicha ajratilgan mablag' esa 96 mlrd so'mdan 3,1 trln so'mga yetkazildi. To'g'ri, shu 4 yilda ajratilgan loyihalarning 49% qishloq xo'jaligiga, 22% xizmatlar, 21% esa hunarmandchilik va boshqa sohaga taalluqli bo'ldi. Respublika miqyosida tijorat banklari ham ayol tadbirkorlarga kreditlarini ko'paytirdi: 2020-yilda xotin-qizlarga 4,9 trln so'm berilgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 16,8 trln so'mga yetdi. Andijonda ham shu dasturlar orqali ko'plab ayol-fermerlar kreditlar oldi.

- **Axborot texnologiyalari:** Andijonda yoshlarning IT sohasiga qiziqishini rag'batlantirish uchun yoshlar texnoparki tashkil etildi. 2023–2024 yillarda o'tkazilgan bepul kurslarda qatnashgan iqtidorli yoshlardan 307 nafari dasturlash, SMM, dizayn va robototexnika bo'yicha zarur bilimlarga ega bo'ldi. Ular ko'pchiligi frilanserlik va kichik IT-startaplar bilan shug'ullana boshladi. Masalan, bitta texnopark bitiruvchisi oylik 500\$ daromad oluvchi frilanserga aylandi va “Innoshop” startapini yaratmoqda. Bundan tashqari, IT-parklarda yoshlarga grant va mentorlik dasturlari yo'lga qo'yildi.

- **Xizmatlar sohasi:** Viloyatda xizmatlar sektori ham kengayib bormoqda. Ayol tadbirkorlar asosan kichik xizmat ko'rsatish korxonalari va chakana savdoga kirishgan. Masalan, Andijon shahrida xizmatlar sohasidagi ayol rahbarlikdagi firmalarning soni 198 tani tashkil etdi. 2023–2024-yillarda xizmatlar ko'rsatilishi hajmi qariyb 10–15% o'sdi. Shu sohada xotin-qizlar korxonalari uchun soliq va ijara imtiyozlari, maxsus grantlar joriy qilindi. Mahallalarda yoshlarni ham xizmat ko'rsatishda ishga jalb qilish maqsadida “Yoshlar banki” va kasb-hunar markazlari faoliyatiga alohida e'tibor qaratildi (masalan, Respublika miqyosida jami 13,000 nafar yosh tadbirkorlikka yo'naltirildi).

Xalqaro tajriba bilan solishtirish

Xotin-qizlar va yoshlarga tadbirkorlikdagi imtiyozlarni taqdim etish borasida bir qator o'lkalarning tajribasi o'rganildi. Polshada ayollar tadbirkorligi uchun Yevropa Ittifoqi mablag'lari va nodavlat sektor kuchli yordam beradi. Masalan, xususiy Women's Entrepreneurship Foundation tashkiloti 2013-yildan buyon ayollar uchun treninglar, mentorlik va tarmoqlar (networking) dasturlarini olib borib, “Business in Women's Hands” kabi 7 oyli kurslarni yo'lga qo'ydi. Bu kurslar va “GO DIGITAL” loyihalari orqali ayollar kichik biznesida raqamli ko'nikmalar oshiriladi. Turkiyada xotin-qizlar va yoshlar uchun davlat darajasida qat'iy qo'llab-quvvatlash mavjud: masalan, Halkbank xotin-qizlar tadbirkorligini rag'batlantirish uchun alohida kredit dasturini joriy qildi. KOSGEB idorasi ayollar uchun ko'proq grant va kredit limiti belgilaydi (ularga ijobiy diskriminatsiya yo'lga qo'yilgan). “WOMEN-UP” loyihasi orqali turli hududlarda 4,000 nafar ayol ish beruvchi va xodimlarga subsidiya ajratildi. Shuningdek, Turkiyada “Women to Women” tarmog'i va “Young Women Building Their Future” portali kabi tashabbuslar orqali ayollar va yoshlarga masofadan ish topish va biznes boshlash imkoniyatlari taqdim etilmoqda.

Janubiy Koreyada esa demografik tanazzul va keng jinslar farqi sababli ayollar tadbirkorligini qo'llab-quvvatlashga katta e'tibor berilyapti. Koreya ma'lumotlariga ko'ra, ayol-xotinlarning olti nafardan faqat to'rtida erkaklar darajasida band bo'lish imkoniyati bo'lmoqda, ayollar yillik daromadi erkaklarning taxminan 67.2% ini tashkil etadi. Faqatgina 25% yangi korporativ bizneslar xotin-qizlar tomonidan ochiladi. Shu sababli koreys hukumati yaqin yillarda jinslar bo'yicha tenglikni ta'minlash orqali yalpi ichki mahsulotni 9% ga oshirish (≈ 160 mlrd\$) imkoniyatini ko'rib chiqmoqda. Bu maqsadda Koreyada maxsus grantlar, masalan, ayollar qo'shmachilik korxonalariga imtiyozli kreditlar va mentorlik dasturlari taqdim etilmoqda. Bunday xalqaro tajribalar Toshkent va Andijon kabi hududlarda O'zbekiston sharoitiga mos modellarni tatbiq etishda yo'l-yo'riq beradi.

Andijon viloyatida xotin-qizlar va yoshlarning tadbirkorligiga ko'maklashish tizimini mustahkamlashga qaratilgan chora-tadbirlar 2023–2024-yillarda sezilarli natijalar berdi. Rasmiy statistikaga ko'ra, xotin-qizlar rahbarligidagi kichik biznes soni ortib, ularning tarmoqlardagi ulushi oshdi. Qishloq xo'jaligi, IT va xizmatlar sektori kesimida maxsus dasturlar yo'lga qo'yildi. Mahalliy va xalqaro tajribalar – Polsha, Turkiya, Koreya kabi – mamlakatimiz tadbirkorlar uchun innovatsion model va dastur taqdim etmoqda. Ularning asosida O'zbekiston Konstitutsiyasi va BMT/XMT konvensiyalari doirasida ta'minlanadigan huquqiy kafolatlar xotin-qizlar va yoshlarga teng imkoniyat yaratishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi (yangi tahriri) — Toshkent: Adolat nashriyoti, 2023.
2. O‘zbekiston Respublikasi Bandlik va mehnat munosabatlari vazirligi — “2023–2024-yillarda ayollar va yoshlar bandligi bo‘yicha hududiy hisobotlar”, Toshkent, 2024.
3. Andijon viloyati statistika boshqarmasi — “Andijon viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy holati (2023–2024-yillar yakunlari bo‘yicha)” statistik byulleteni, Andijon, 2024.
4. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi — “Hududlarda oilaviy va yoshlar tadbirkorligi dasturlarining moliyaviy tahlili”, Toshkent, 2024.
5. BMT Taraqqiyot dasturi (UNDP) O‘zbekiston ofisi — “Gender tengligi va ayollar tadbirkorligi bo‘yicha yillik hisobot”, Toshkent, 2023.
6. Polsha Respublikasi Ayollar tadbirkorligini qo‘llab-quvvatlash jamg‘armasi (Women’s Entrepreneurship Foundation) — “Business in Women’s Hands” loyihasi hisobotlari, Varshava, 2022.
7. Turkiya KOSGEB rasmiy hisobotlari — “Women-UP va Young Women Building Their Future” dasturlari tahlili, Anqara, 2023.
8. Koreya Respublikasi Gender tengligi va oila vazirligi — “Women’s Economic Empowerment Policy Report”, Seul, 2023.
9. O‘zbekiston Respublikasi Markaziy banki — “Oilaviy tadbirkorlik va mikromoliyaviy xizmatlar tahlili”, Toshkent, 2024.
10. Tadbirkorlik faoliyatini qo‘llab-quvvatlash davlat jamg‘armasi (2024) — “Ayollar va yoshlar tadbirkorligini moliyaviy rag‘batlantirish mexanizmlari” hisobot materiallari.
11. O‘zbekiston Respublikasi Adliya vazirligi — “CEDAW va XMT konvensiyalarining milliy huquqiy tizimdagi ijrosi bo‘yicha sharh”, Toshkent, 2023.
12. O‘zbekiston Milliy statistik qo‘mitasi — “Kichik biznes va xotin-qizlar tadbirkorligi statistik to‘plami (2020–2024-yillar)”, Toshkent, 2024.
13. World Bank Group — “Women, Business and the Law: Central Asia Overview”, Washington DC, 2024.
14. Asian Development Bank (ADB) — “Gender Equality in Entrepreneurship in Uzbekistan”, Manila, 2023.